

Den nye tilhører

Han findes måske ikke i Nørre Vorupør, men måske på Nørrebro. Den nye tilhører til kristen forkyndelse, som er kritisk, skræmt eller fortravlet. Hvem er han, og hvad gør vi?

➤ | Af pædagog Kirstine Engell-Kofoed, Græsted

Det er min vurdering, at vi i disse år møder nogle typer af tilhørere i kirke og missionshus, som vi dels trænger til at få beskrevet, dels må forholde os til. Artiklen er et forsøg på det.

I min beskrivelse kommer fællesskabet og det at lytte til forkyndelse næsten ud på et. Synet på fællesskabet kan hæmme eller fremme velvilligheden og udbyttet af prædikenen. Og omvendt: Den prædiken, der rammer eller "falder ved siden af" en tilhørers behov, kan hæmme eller fremme lysten til fællesskabet.

Naturligvis kan ingen tilhører rummes i én beskrivelse. Alligevel kan det være en hjælp til at skabe overblik at beskrive nogle standardiserede typer, som fx følgende tre.

(1) Den kritiske tilhører

Den kritiske tilhører mener, at fællesskabet (også det kristne) altid skal være bevidst tilvalgt af den enkelte fra gang til gang. Ellers er man et blindt og ureflekteret flokdyr, og flokdyr er dumme. Flokdyr har glemt deres egenart, deres egen stemme og de hyler som de ulve, de er iblandt. Det er ikke cool! Det er at leve livet med lukkede øjne, og hvem vil have det siddende på sig?!

Den kritiske tilhører er i gang med en større individualiseringsproces: at finde sin løbebane, sit sande potentiale, måske at lægge afstand til forældrenes livstilgang, opdragelse og opfattelse af ham. Og processen hjælpes ikke i den rigtige retning af hver søndag at sidde med front mod én mand i samme kropssposition sammen med 100 andre, der folder hænderne, bukker hovederne og hæver dem igen på samme tid.

Den kritiske tilhører tror på Gud. Det er der ingen tvivl om. Men han finder sine egne veje. Han vil ikke sakke bagud som kristen. Særligt ikke, hvis han er opvokset i provinsen, hvor alt kom for sent: Tøj-, møbel-, sprogmø-

den mm. "De fattede ikke en skid!" Nej, nu ved vi bedre. Vi er blevet intellektuelle, uddannede, og vi klarer os godt!

Og så synes den kritiske tilhører, at det er sjovt med de missionske storby-menigheder: De mener, de har bevæget sig milevidt væk fra de provinsielle forsamlinger, men er i virkeligheden en storbyversion af det samme blændværk, og har faktisk, hvis de ikke selv kan se det, udviklet deres egen provinslignende subkultur.

Beklager – siger den kritiske tilhører – men lige meget, hvor smarte I bliver, og hvor god jeres musik er, og hvor kloge jeres prædikanter er, så bliver det aldrig noget for mig. Jeg vil vælge mine fællesskaber selv. Fællesskab med mennesker, som jeg passer sammen med, så vi med vort gode glas rødvin i hånden kan lytte til *rigtig* musik.

Den kritiske tilhører skal, hvis han skal lytte til prædikenen, se rigeligt med beviser på udsyn til verden. Udsyn til nutidssamfundskritikere, kultur og kunst. Prædikenen skal være blandet med lidt lækker humor, lidt selvindsigt. Forkynderen skal være – gerne underspillet eller overskudsagtig – intellektuel, gerne karismatisk, men endelig (for Guds skyld!) ikke *for* karismatisk. Forkynderen skal være naturlig, velformuleret, veldisponeret, personlig, faglig/saglig, vis etc. etc.

Måske misforstår jeg den kritiske tilhører. Måske er han i virkeligheden bedrøvet over, at han ikke kan tage fællesskabet til sig. For det kan han jo ikke. Han er dybest set isoleret.

(2) Den skræmte tilhører

Den skræmte tilhører har prøvet at føle sig taget ved næsen i det kristne fællesskab. Måske er han blevet taget ved næsen, og har et reelt traume siddende i kroppen. Han har oplevet at lytte til en forkynner, han havde tillid til, som han måske endda blev

omvendt af. Men så gik der rygter. Manden var ikke den, han sagde, han var. Eller i mildere grad: Han havde sider, der var utroværdige, uægte, grænsende til manipulerende. Altså magtmennesker, måske-magtmennesker eller kristne mennesker med en usund eller umoden karakter.

Har man været ude for dette, hvad så med fællesskabet og forkyndelsen? Hvad med det at lytte og lære og høre Guds stemme? Den skræmte tilhører vælger i første omgang at tage sine forbehold. Hver gang han lytter, bliver han forstyrret og forvirret af tanker og følelser, for måske bliver han snydt igen. Kan han regne med det, han hører?

Den skræmte tilhører bliver ældre og får børn og takker i sit stille sind for, at han nu har en ydre grund til ikke at lytte eller forholde sig til prædikener og prædikanter, for nu er det svært med små børn. Han flytter, og han og hans kone har ikke rigtig fundet sig en menighed. Hver gang de forsøger, er det besværligt, og med tiden føles det direkte usundt. Man er kommet i kontakt med urfølelser – ægthed, sandhed – i kraft af sine børn, og nu bliver det gamle bedrag eller den uklare og tågede fornemmelse fra mennesker, som man burde kunne stole på – menighedens hyrder – endnu mere tydelig.

Menighedslivet glider ud. Uddannelse og familieliv fylder det meste. Der findes mange vigtige og interessante ting at beskæftige sig med. Tidens debatter – samfundsrelevante, kulturelle, politiske – er til at tage og føle på, og man kan altid vende disse ting med sine venner, familie og kolleger. Det åndelige er det efterhånden svært at finde samtalepartnere til. Det dør ud, selvom denne tilhører alligevel inderst inde tror på Gud, og måske vælger kristen friskole til sine børn.

Den skræmte tilhørers tro er under-

ernæret. Den udfordres ikke. Den er ikke stærk i stormen. Hverken i den personlige storm, eller den brutte verdens storm. Denne tilhørers ungdomserfaringer er dårlige, men det er ikke gået så galt, at han for alvor har opdaget, hvad det har gjort ved ham.

En variant af denne type er kristne, som har *hørt om* "ulve i fåreklæder" i menigheden. De har ikke selv oplevet det, men de har mødt mange mennesker, som har været udsat for dette bedrag, og de føler sympati med dem, og bliver selv ængstelige og overpæsselige med at lytte til mennesker, der udlægger Guds ord. De er fyldt af forbehold på trods af, at de aldrig har oplevet det på egen krop, og leder for en sikkerheds skyld efter usunde tegn. De er overoptaget af, at alt skal være sundt og rigtigt.

De er typisk psykologisk interesse-rede og har stor menneskelig forståelse, men mangler evnen til at lade sig styre af overordnede værdier og opdage, at tiden før det senmoderne havde kvaliteter, som det sårbare menneske kan have stor gavn af; måske endda er dybt afhængig af: Sunde autoriteter, som jeg lytter til med tillid. Uperfekte fællesskaber, som alligevel kan være gode nok. Urokelige beslutninger truffet på baggrund af Bibelens ord og budskab, som måske er gammeldags, men samtidig er brugbare, som et sundt modstykke til en moderne kognitiv-terapeutisk forståelse af Gud, som én, der er ved min side, giver tryghed og forklarer verden og mig selv.

(3) Den fortravlede tilhører

Den fortravlede tilhører lever et hurtigt liv i den "finansliggjorte" verden. Han kan ikke helt gøre for det, men træffer alligevel nogle valg, han må tage ansvar for.

Den fortravlede tilhører har en hverdag fuld af gøremål, så han pointerer, at man bliver nødt til at kende sin begrænsning – i forhold til at gå i kirke og til møder eller lytte til prædikener på nettet. Det sidste er som regel bedst, synes han.

Han er meget bevidst om, at der er nogle børn og en familie, der skal passes. Og det jo vores første kald. At gøre rent, passe haven og bygge huset ud er vel også gaver og opgaver fra Gud, som vi må modtage og arbejde for!

Den fortravlede tilhører kan spørge: Hvem har sagt, at det er syndigt at spare penge sammen til en ny og dejlig bil? Vi har faktisk brug for den ferie til Australien, for vi har en travl hverdag, og har brug for virkelig at kunne slappe af. At se verden, er også en af Guds gaver til os. Men vi skal lige have sparet penge sammen til det. Det tager tid. Sådan er det. Det er svært at have fokus alle steder.

Den fortravlede tilhørers børn kommer ikke på kristne lejre, men til gengæld kommer de på fodboldskole. Det er vigtigt for os, at vores børn dyrker deres evner (som jo er fra Gud) og desuden opholder sig i denne verden. Hvis alle bare sender deres børn i kristne klubber og på lejre, er der jo ingen, der aner, hvad der foregår i den virkelige verden.

Den fortravlede tilhører og hans ægtefælle tager hver søndag stilling til, om de vil i kirke eller til møde, og hvis vi kan mærke, at det orker vi simpelt hen ikke, så er det sådan, det bliver. Så går vi måske en tur i skoven i stedet for. Det er også at nyde Guds skaberværk.

Desuden er der nogle fortravlede tilhørere, som oplever, at de ikke får særlig meget ud af at gå i kirke eller til møde. Der er aldrig rigtig nogen, der kommer hen og siger hej. Det er altid mig selv, der skal starte. Nogle gange er jeg så ked af det indeni, at jeg slet ikke kan holde ud at høre på alle præstens hurtige løsninger. Eller at se på de andre, som ser ud til, at det hele er så let. Jeg vil hellere lave mig min egen søndag, som jeg selv styrer, og som ikke gør mig så ked af det.

Den fortravlede tilhører har måske længe følt sig lidt uden for fællesskabet, men nu har han endelig fundet en vej: Jeg har mit arbejde, mit hus, mine børn, mine evner, min ægtefælle, og det virker for mig. Gud er altafgørende for mig, men det er sjældent i kirken, jeg lærer om ham eller føler mig tæt på ham. Jeg vil helst være i sikkerhed derhjemme. Gerne også med gode venner, som for det meste tror på Gud, men ikke nødvendigvis. Kirken kommer for tæt på det, der gør ondt.

Forkyndelse og fællesskab er en nødvendighed

Der kunne sikkert skitseres flere tilhørertyper, som kunne give svar på, hvorfor forkynnderopgaven er blevet kompliceret, fordi den ikke efterspørges eller ikke bliver modtaget med åbenhed og taknemmelighed.

At træffe et personligt valg om at have en åben tilgang til forkynnderen og hans perspektiv kræver i første omgang en personlig erkendelse af, at *forkyndelse, undervisning, inspiration og formaning er nødvendig og nyttig*. Jeg har et behov for belæring og opbyggelse. Ellers er det ikke umagen værd at lytte til kristen forkyndelse.

Dette hænger sammen med synet for fællesskabets nødvendighed for ens eget åndelige liv. At man erkender, at det er vigtigt, at vi er sammen og lytter og har hørt det samme, måske med mulighed for at respondere og samtale.

Men ikke blot fællesskab i en lytte- og læreproces. Også bredere: Det er godt »»

Foto: SCNU

»» for mig at være sammen med mennesker, jeg ikke selv har valgt. Mennesker, jeg kan spejle mig i, som kan spejle sig i mig, og som præsenterer andre perspektiver for mig, end mine egne. Det er noget af det gyldne ved det kristne fællesskab: At vi ikke har valgt hinanden, men at vi er sammen i kraft af Kristus og fællesskabet om ham.

Hvordan invitere mennesker tilbage til fællesskabet og forkyndelsen?

Alt efter hvilken type vi taler om, vil der være forskellige ting, der kalder tilbage. Nogle lader sig bedst nå igennem personligt samvær, hvor de vækkes for nye perspektiver, og mødes med forståelse af "ligesindede", som gerne vil forkyndelsen og fællesskabet. Eller at de oplever, at andre mennesker, som beskæftiger sig med kunst, politik osv., faktisk selv er afhængige af det kristne fællesskaber. At mennesker, de ser op til, er ydmyge og ikke har nok i sig selv.

Når de kritiske, skræmte eller fortravlede tilhørere dukker op i menigheden, er *ærlighed* et uundgåeligt middel til at få fællesskabet til at blomstre igen. Lysten til det kristne fællesskab, vil jeg mene for alle typers vedkommende, plantes der, hvor man møder oprigtige kristne mennesker.

Nogle nås ved, at deres børn faktisk

ukritisk tager det kristne fællesskab og forkyndelsen til sig. Hvis forældre ser, at børnene har en god dag i kirken, har en fantastisk lejr og er frimodige og finder tryghed i troen, så kan de somme tider åbne sig igen. Derfor er et godt børnearbejde vigtigt på flere planer. Her kan alle tilhørertyper genopdage det kristne fællesskab og indse, at alt ikke er, som da de var børn. Han kan i taknemmelighed for kristne børneledere igen overgive sig til budskabet, til fællesskabet.

For mange tilhørere i randen af det kristne fællesskab er sjælesørgeriske samtaler og varme/ægte møder med menighedsmedlemmer og –ledere af stor betydning for, at tilliden kan genopbygges. Heldigvis er fænomenet omkring de manipulerende og magtsyge forkyndere og menighedsledere efterhånden afdækket, og der er syn for lige præcis den sag mange steder.

Tilhøreren har ansvar

Tilhøreren syn på forkynderen hænger altså sammen med hans syn på betydningen af fællesskabet. Det kan forkynderen ikke stille noget op med, for det er et personligt valg hos tilhøreren.

Forkynderen er direkte forpligtet på tilhørerne, og det må nødvendigvis få indflydelse på hans forberedelse,

kvaliteten af hans forkyndelse og på hans eget personlige gudsliv. Tilhøreren derimod er ikke direkte forpligtet, medmindre han forpligter sig selv. Han kan for så vidt bare brokke sig og smutte, hvis han er uenig eller ikke følger sig mødt.

Det er et smerteligt vilkår, at vi ikke for alvor har indflydelse på dette, og at man somme tider må slippe mennesker, der ikke vil, eller som ikke vil tage skridtet hen imod det, de inderst inde egentlig gerne vil.

For nogle af ovenstående typer, gælder det også, at den generelle ydmyghed over for mennesker, som er skabte af Gud og kaldede af ham til opgaver, hvilket giver dem ret til at tale ind i mit og andres liv, nok mangler. Tilliden til den gudsskabte autoritet mangler. Jeg mener, at tanken om, at dette menneske på den talerstol kan sige noget til mig, fordi han har det fra Gud, og fordi han ved noget andet end mig, kunne trænge til et boost. Det handler om velvillighed over for forkynderen.

Det kan man imidlertid ikke tvinge mennesker til. Men de, som kommer trofast i en menighed – tilhørere såvel som forkyndere – kan signalere dette og gennem egen praksis smitte andre med en velvillig indstilling. 🌱